NOI MĂRTURII ALE APRECIERII PERSONALITĂȚII LUI GH. ASACHI DE CĂTRE CONTEMPORANII SĂI, ÎN COLECȚIA MUZEULUI DIN DROBETA-TURNU SEVERIN

Rodica DAVIDESCU

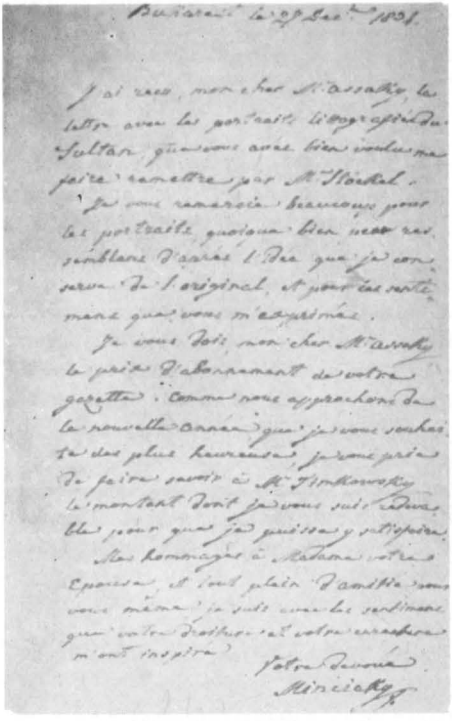

Inițiator al învățământului în limba română și al mișcării teatrale în Moldova, întemeietor al publicisticii în această parte a țării, om cu vaste cunoștințe în domenii din cele mai diferite : filosofie, construcții, matematică, arte plastice, arheologie, istorie, filologie, Gheorghe Asachi este așezat în istoria culturii noastre alături de Gheorghe Lazăr, Gheorghe Baritz și Ion Heliade Rădulescu. Meritele lui au fost recunoscute de români și străini ; cîteva noi mărturii ale înaltei prețuiri le găsim în colecția muzeului din Drobeta—Turnu Severin.

Reproducem mai jos cîteva documente.

Generalul rus Matei Liovevici Minciacki, conducător al comisiei de redactare a Regulamentului Organic, consul în Principate în 1834, mulțumește lui Asachi, printr-o scrisoare în limba franceză, pentru portretele litografiate ale Sultanului (Mahmud), pe care i le trimisese, și-l asigură de prietenia și respectul domniei sale.

Dăm mai jos textul tradus al acestei scrisori, aflată în colecția de documente de la Muzeul Porțile de Fier.

Scrisoare de mulțumire a generalului rus Minciacki, adresată lui Gh. Asachi

https://biblioteca-digitala.ro

București 27 decembrie 1834

Am primit, dragă domnule Asachi, scrisoarea cu portretele litografiate ale Sultanului, pe care ați binevoit a mi le trimite prin domnul Stöckel.

Vă foarte mulțumesc pentru portrete, cu toate că e prea puțină asemănare față de ideea ce am despre original, și pentru sentimentele ce-mi arătați.

Vă datorez, dragă domnule Asachi, prețul abonamentului revistei Dvs. Cum ne apropiem de Anul Nou, pe care eu vi-l urez printre cei mai fericiți, vă rog de a face cunoscut d-lui Timcovski ceea ce vă datorez, pentru a putea satisface.

Omagiile mele doamnei și cu toată prietenia față de Dvs.; sînt cu sentimentele pe care dreptatea și caracterul Dvs. mi le-au inspirat.

Devotatul Dvs.,

Minciacky

Gheorghe Asachi îl cunoștea pe generalul Minciacki din perioada redactării Regulamentului Organic, cînd a făcut o călătorie în Rusia, prilej cu care a vizitat, printre altele, și instituțiile culturale din Petersburg.

Spirit deschis noului în probleme de învățămînt, a publicat în „Albina Românească", „Icoana Lumii", „Almanahul de învățătură și de petreceri" și „Gazeta de Moldavia" articole de informare și documentare pedagogică despre învățămîntul din Rusia, Japonia, China, Franța, Prusia.

Documentul mai sus menționat atestă încă odată meritele cărturarului moldovean, preocupările sale pentru litografierea portretelor unor conducători de popoare contemporani cu el.

În atenția lui au stat și litografierea, sau chiar tipărirea, unor tablouri istorice, hărți, albume, stampe care erau apoi recomandate spre a fi folosite ca material didactic în școli. Această activitate va fi mult apreciată de contemporanii săi.

În „Albina Românească" din 1840 se anunța editarea unor tablouri istorice pentru evocarea tradițiilor moldovenești. În acest sens el a tipărit în 1842 un „*Album moldovean*" litografiat la Paris după desenele lui M. Bouquet care ne vizitase țara, conținînd reprezentarea unor costume moldovenești de plutași de pe Bistrița, femei torcătoare de la Pîngărați, de boier, jupîneasă, paj, soldat, călăreț, sihastru, de călugăriță de la Văratic; în 1856 tipărește „*Calendarul comemorativ 1056—1856*" cu evenimente și chipuri de români.

„Asachi mobilizase puterile sale, pe membrii familiei și pe ceilalți colaboratori ai săi ca să prezinte și să apere pe calea presei, în fața opiniei publice românești, în fața Europei și a unui înalt for politic european (Congresul de la Paris — 1856) cauza poporului român din cele două principate" [1].

„*Les Roumains*" a lui Edgar Quinet, ginerele lui Gheorghe Asachi și *Calendarul comemorativ* au fost apariții înregistrate cu mari elogii de către periodicele vremii.

Mihail Kogălniceanu scria: *„Compunerea aceasta «Les Roumains» — este pagina cea mai sublimă ce s-a scris vreodată despre poporul și țara noastră"* [2]; iar despre calendar considera că *lasă în urma sa toate calendarele și cazaniile ce pe anul 1856 ne-au produs teascurile din toate țările românești* [3].

Scrisoarea aflată în colecția muzeului din Turnu Severin aduce dovada că activitatea de tipărire a acestor importante materiale didactice și de popularizare a tradițiilor moldovenești începuse cu mult mai înainte de apariția înștiințării din „*Albina Românească*".

Corelînd anunțul „*Albinei Românești*" cu îndrumările date de Mihail Kogălniceanu în „*Dacia literară*" în privința cunoașterii trecutului istoric, a tradițiilor românești, putem aprecia rolul deosebit pe care l-a avut și în această direcție întemeietorul publicisticii moldovene, preocupările sale în dezvoltarea culturii românești.

---

[1] N. C. Enescu — *Gh. Asachi — organizatorul școlilor naționale din Moldova* pg. 188—189, Ed. didactică și pedagogică, Buc. 1962.
[2] Mihail Kogălniceanu — „Steaua Dunării", nr. 23, 1856, '52.
[3] Idem.

https://biblioteca-digitala.ro

Viața lui Asachi învolburată, tumultuoasă, cu numeroase merite, întîlnește limite explicabile într-un fel, pentru timpul lui. Era convins Asachi că evoluția societății îl depășește. În *„Meditația unui îmbătrînit poet"* din *„Albina Românească"* pe 1839 Asachi scria :

„Va veni ziua în care se va stinge focul vinelor mele; în sînul meu va lăcui iarna, fulgii cei albi îmi vor împresura tîmplele și negurile vor întuneca ochiul meu. În mormintele cele așezate zac prietenii; numai eu am rămas ca un singuratic spic pe carile secerătoriul au uitat a-l tăie!

Un neam nou a răsărit, cu nouă dorințe și idee nouă; sunetul numirilor celor vechi au trecut precum m-am trecut și eu însumi; poate că sînt de puțini cinstit de mulți defăimat și de nime iubit" [4].

Totuși contemporanii l-au apreciat și l-au cinstit, iar învățămîntul românesc îi datorează menținerea limbii române în școală, inițierea studiilor politehnice și a școlilor profesionale.

Dovadă a recunoașterii și aprecierii meritelor sale este în plus și adresa numărul 2483 din 13 iulie 1853 a Departamentului Averilor Bisericești și al Instrucției Publice din Iași, care, prin D. D. Istrati și I. Gh. Sion îl invită pe domnia-sa, postelnicul Gheorghe Asachi în comisia extraordinară pentru examinarea absolvenților școlilor secundare.

Dăm mai jos textul acestei adrese existente în arhiva muzeului severinean :

Onorabilului Domnu D-sale Postelnicului Gheorghe Asachi

Cu apropierea finitului semestru de vară a cursului învățăturilor, urmînd a să face esamene generale pe la școalele publice și private și regulîndu-se ca de la 6 și pînă la 11 a viitoarei luni iulie să se facă și esamenul învățăturilor ce să propun în gimnaziu în prezența unei comisii esaminatoare estraordinară, care după paragraful 183 din Așezămîntul școalaru trebuie să fie alcătuită din comisia ordinară și încă de un număr de persoane străine competente în ramul științific, care trebuie să fi săvîrșit cu ispravă una din facultăți;

Departamentul acesta al Averilor Bisericești și al Instrucției Publice, cunoscînd că Domnia-voastră posedați asemine merile și însușiri, după prerogativa ce-i este dată prin Așezămînt, are onoarea a face alegere și în persoana Domniei voastre și a vă pofti ca primind această onorifică însărcinare să binevoiți în zilele însemnate a veni la esamenele școalelor secundare care urmează a se face la Academie.

D. D. Istrati

Șeful Secsiei — Secsia I

I. Gh. Sion — N. 2483

1853 iulie 13 zile Iași

Documentul atestă prețuirea lui Asachi de către contemporanii săi, vasta sa pregătire în domeniu științific, dar și devotamentul său față de școală chiar și după ce rosturile sale la conducerea școlilor au încetat.

Ca orice pedagog care a îndrăgit școala, nu se putea despărți cu ușurință de ea. Era prezent la examene și chiar la serbările școlare.

Un contemporan cu el mărturisea :

„Mi-aduc aminte că între anii 1860—1869, în cari ani am fost școlar, cînd se făcea serbarea școalelor, în fiecare an, la Trei Ierarhi, venea totdeauna la această sărbătoare bătrînul Asachi. Serbarea se termina totdeauna prin aceste cuvinte : Trăiască Asachi, părintele școalelor române!, iar bătrînul pleca de la această frumoasă serbare plîngînd" [5].

Și posteritatea a consacrat această tradiție prin inscripția de pe monumentul ce i-a ridicat : *„Primului învățător, Gheorghe Asachi, școlile românești recunoscătoare"*.

---

[4] „Albina Românească", 26 februarie 1839 (prin N. A. Ursu, — Gheorghe Asachi — *Scrieri alese*, pg. 17, Ed. tineretului, 1961).

[5] I. Negre — *Viața, lucrările și scrierile lui Gheorghe Asachi*, în revista „Gheorghe Asachi" nr. 3, 1888, p. 521, Piatra Neamț.

https://biblioteca-digitala.ro